

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΔΟΚΙΜΙΟ-ΤΟ ΑΡΘΡΟ-Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ

Δοκίμιο

Το δοκίμιο είναι πεζός λόγος.

Ο συγγραφέας

- εκφράζει τις παρατηρήσεις του, τις σκέψεις του και τα συναισθήματα του.
- προσπαθεί να ερμηνεύσει θέματα ηθικής και κοινωνικής τάξης.

Το δοκίμιο μπορεί να είναι:

- αποδεικτικό, στόχος να πείσει τον αναγνώστη.
- στοχαστικό, στόχος η πιο ελεύθερη έκφραση των ιδεών.

~ Στο αποδεικτικό δοκίμιο (δοκίμιο πειθούς), που είναι και πιθανότερο να ζητηθεί, διατηρείται ένα σοβαρό ύφος γραφής και αξιοποιείται κυρίως η επίκληση στη λογική.

~ Στο δοκίμιο, ζητείται η σύνθεση ενός κειμένου με την σταθερή τριμερή διάκριση (πρόλογος, κύριο θέμα, επίλογος).

Το δοκίμιο έχει συχνά χαρακτήρα διδακτικό, μας πληροφορεί, πλουτίζει τις γνώσεις μας, οξύνει την κρίση μας και καλλιεργεί την ευαισθησία μας.

Γλώσσα δοκιμίου

- απλή, εύκολη
- διαρθρωτικές λέξεις
- εκφραστικά μέσα
- σύνθετη δομή προτάσεων
- υποτακτικός λόγος
- αφηρημένο λεξιλόγιο
- διάλογος
- β ενικό και β πληθυντικό πρόσωπο
- οικείο ύφος
- μακροπερίοδος λόγος

Απλά και Κατανοητά η Γνώση!

Δοκίμιο

Λογική οργάνωση

(αποδεικτικό)

- συγκεκριμένο θέμα
- δομή (πρόλογος - κύριο θέμα - επίλογος)
- αναφορική λειτουργία της γλώσσας
- επιστημονικό ύφος
- αποδεικτικός και λογικός χαρακτήρας

Ελεύθερη οργάνωση

(στοχαστικό)

- ελεύθερη έκφραση ιδεών
- δεν έχει αυστηρή δομή
- ποιητική λειτουργία της γλώσσας
- αυτόματη γραφή
- λογοτεχνικό ύφος

Άρθρο

Το άρθρο έχει επικαιρικό χαρακτήρα, δηλαδή αφορμάται πάντα από ένα επίκαιρο γεγονός το οποίο σχολιάζει ή και ερμηνεύει. Στο άρθρο επικρατεί η αναφορική λειτουργία της γλώσσας. Επιπλέον το άρθρο δεν έχει, συνήθως, τον προσωπικό και οικείο τόνο που χαρακτηρίζει άλλα είδη, όπως για παράδειγμα το δοκίμιο.

~ Συνήθως ζητείται η συγγραφή ενός άρθρου που προορίζεται για σχολική ή τοπική εφημερίδα ή για σχολικό ή τοπικό περιοδικό.

~ Το άρθρο οφείλει να έχει τίτλο, στον οποίο με σύντομο και περιεκτικό τρόπο δίνεται το κύριο θέμα. Ο τίτλος, ανάλογα με το ζητούμενο, μπορεί να είναι κυριολεκτικός ή μεταφορικός, ουδέτερος ή ειρωνικός.

Απλά και Κατανοητά η Γνώση!

~ Το ύφος γραφής του άρθρου είναι σοβαρό και χρησιμοποιείται συνήθως το γ' πρόσωπο, ώστε να διασφαλίζεται η επιθυμητή αντικειμενικότητα στη διατύπωση των απόψεων.

~ Η δομή του άρθρου ακολουθεί τον τυπικό τριμερή χωρισμό μιας έκθεσης σε πρόλογο, κύριο θέμα, και επίλογο. Στον πρόλογο, ωστόσο, μπορεί να γίνει αναφορά στο επικαιρικό γεγονός που αποτέλεσε την ιδέα για τη γραφή του άρθρου.

Επιφυλλίδα

Η επιφυλλίδα είναι ένας τύπος κειμένου που αναφέρεται σε διάφορα θέματα φιλολογικά, επιστημονικά, κοινωνικά, καλλιτεχνικά, πολιτικά (θεματική ποικιλία υπάρχει και στο άρθρο αλλά αυτό συνήθως πραγματεύεται ένα ειδικό επίκαιρο θέμα γενικού ενδιαφέροντος).

Κύρια χαρακτηριστικά:

- Δημοσιεύεται σε εφημερίδα σε ορισμένη θέση και χωρίζεται συνήθως από την υπόλοιπη ύλη με μικρή γραμμή. Στο παρελθόν, η θέση αυτή ήταν κατά κανόνα στο κάτω άκρο της σελίδας, αλλά στην εποχή μας η θέση της επιφυλλίδας ποικίλει από εφημερίδα σε εφημερίδα.
- Ο επιφυλλιδογράφος μπορεί να ξεκινήσει από ένα επίκαιρο θέμα (κοινό στοιχείο με άρθρο), π.χ. η «διαφήμιση» αλλά δεν μένει προσκολλημένος στο επίκαιρο. Προχωρεί σε παρατηρήσεις και σκέψεις διαχρονικού χαρακτήρα και γενικότερου ενδιαφέροντος (αυτό δεν το κάνει ο αρθρογράφος;).
- Μπορούμε επομένως, να πούμε ότι η επιφυλλίδα είναι ένα είδος σύντομου άρθρου.

Επιστολή

Η επιστολή ενδεχομένως να έχει ως αποδέκτη κάποιο επίσημο πρόσωπο ή φορέα (δήμαρχος, πρωθυπουργός), οπότε θα πρέπει το ύφος να είναι σοβαρό και επίσημο. Ενώ, αντιθέτως, μπορεί να έχει ως αποδέκτη κάποιο φιλικό πρόσωπο (φίλος, ξάδερφος), οπότε το ύφος θα πρέπει να είναι πιο οικείο και ανεπίσημο.

Η σύνθεση μιας ολοκληρωμένης επιστολής απαιτεί:

- την αναγραφή του αποδέκτη,
- την ημερομηνία και τον τόπο σύνταξής της,
- καθώς και μια επιγραμματική αναφορά στο θέμα της.
- μιαν αρμόζουσα προσφώνηση προς τον αποδέκτη, καθώς και την κατάλληλη αποφώνηση.

Απλά και Κατανοητά η Γνώση!

- ~ Στον πρόλογο της επιστολής θα πρέπει να αναφέρεται το γεγονός που λειτούργησε ως αφορμή για την αποστολή της, όπως επίσης και το διαπραγματευόμενο θέμα.
- ~ Στην επιστολή, ανάλογα με τα δεδομένα που παρέχει το θέμα, είναι αποδεκτή η χρήση του α' προσώπου, κυρίως στον πρόλογο. Είναι, θεμιτό ωστόσο, η χρήση του να περιορίζεται στη συνέχεια του κειμένου, ώστε αυτό να μη λάβει ιδιαίτερα υποκειμενική χροιά.
- ~ Ανάλογα με τον αποδέκτη χρησιμοποιείται και η κατάλληλη προσφώνηση (Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε / Υπουργέ / Δήμαρχε κ.λπ. / Αγαπητέ φίλε), όπως αντίστοιχα και η κατάλληλη αποφώνηση (Με εκτίμηση / Με σεβασμό / Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας κ.λπ. / Με αγάπη κ.λπ.).
- ~ Στο πάνω αριστερό μέρος της επιστολής αναγράφεται ο αποδέκτης, ενώ στο δεξιό μέρος η ημερομηνία σύνταξης της επιστολής. Ύστερα ακολουθεί μια πολύ συνοπτική αναφορά στο γενικό της θέμα, κι αμέσως μετά η προσφώνηση στον αποδέκτη.
- ~ Η αποφώνηση αναγράφεται στο κάτω δεξιό μέρος του κειμένου.

Ομιλία – Εισήγηση

- Εφόσον το κείμενο αυτής της κατηγορίας (ομιλία, διάλεξη, εισήγηση, ανακοίνωση) θα εκφωνηθεί σε κοινό (συμμαθητές, γονείς, δημοτικό συμβούλιο, Βουλή των Εφήβων κ.λπ.) θα πρέπει οπωσδήποτε να έχει προσφώνηση και αποφώνηση.
- ~ Η ομιλία, λοιπόν, ξεκινά πάντοτε με προσφώνηση, η οποία επιλέγεται ανάλογα με το κοινό που ορίζεται στην εκφώνηση του θέματος (Αγαπητοί συμμαθητές / Αξιότιμοι κύριοι / Αξιοσέβαστοι συνδημότες / Κυρίες και κύριοι / Κύριοι σύνεδροι κ.λπ.).
  - ~ Το ύφος της ομιλίας θα πρέπει να είναι σοβαρό· ενώ η χρήση του γ' προσώπου θα προσδώσει στα λεγόμενα αντικειμενικότητα και καθολικότητα.
  - ~ Στο πλαίσιο της ομιλίας είναι αποδεκτή η χρήση του α' προσώπου, κυρίως στον πρόλογο, αν ο ομιλητής θέλει να αναφερθεί στην ιδιότητά του (π.χ. εκπρόσωπος ενός σχολείου).
  - ~ Στον πρόλογο μπορεί, επίσης, να γίνει σύντομη αναφορά στην αφορμή της ομιλίας.

Απλά και Κατανοητά η Γνώση!

- ~ Βασική λειτουργία του προλόγου παραμένει βέβαια, ανεξάρτητα από το επικοινωνιακό πλαίσιο, η παρουσίαση του θέματος.
- ~ Η ομιλία θα πρέπει να ολοκληρώνεται με μια επιγραμματική αποφώνηση (Σας ευχαριστώ για το χρόνο σας / Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας).

Απλά και Κατανοητά η Γνώση!